

I. ÚVOD

Církevní základní škola ve Veselí nad Moravou (dále jen „škola“) je církevní školou zřizovanou arcibiskupstvím olomouckým. Jako instituce Církve římskokatolické se podílí na poslání církve, přičemž ochrana nezletilých a zranitelných osob je nedílnou součástí evangelního poselství, které jsou církev a všichni její členové povolání šířit ve světě. Zločiny sexuálního zneužívání jsou v příkrém rozporu s morálním poselstvím církve, způsobují těžkou újmu obětem a poškozují společenství věřících.

Škola vynakládá nezbytné prostředky ochrany před sexuálním zneužíváním. Tyto zásady slouží dětem a mládeži a snaží se jim vytvořit bezpečné prostředí, aby se mohly zdravě rozvíjet, růst a učit se. Součástí jejich bezpečí je i ochrana před jakýmkoliv zneužíváním a ubližováním v době školní výuky, ale i na všech akcích pořádaných školou a jejími součástmi, při volnočasových aktivitách, kroužcích nebo mimoškolní činnosti.

II. VYMEZENÍ POJMU

Zneužíváním (dále jen „SZD“) se pro potřeby této směrnice rozumí

- a) sexuální kontakt mezi zaměstnancem školy nebo osobou vystupující jménem školy a jejím žákem,
- b) jakékoliv jiné jednání naplňující znaky některého z trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (např. znásilnění, sexuální nátlak, pohlavní zneužití, šíření pornografie, zneužití dítěte k výrobě pornografie), jestliže k němu dojde ve škole nebo v souvislosti s výkonem činnosti školy.

III. FAKTORY ODLIŠUJÍCÍ ZNEUŽÍVAJÍCÍ SEXUÁLNÍ AKTY OD NEZNEUŽÍVAJÍCÍCH

- a. Rozdíl moci – jedna strana (pachatel) ovládá druhou (oběť), a to prostřednictvím různých zdrojů a nástrojů moci (přirozená autorita, manipulace, násilí, atd.);
- b. Rozdíl poznání – pachatel má dokonalejší porozumění významu a důsledkům sexuálního střetnutí, což zahrnuje, že je pachatel starší, vývojově dokonalejší nebo inteligentnější než oběť. Rozdíl moci a poznání způsobuje, že jestliže spolupracovalo i dítě a dalo k sexuální aktivitě souhlas, v žádném případě to nemohl být souhlas svobodný a informovaný, a tedy ani platný;
- c. Rozdíl uspokojení – primárním cílem pachatele je sebe samého sexuálně uspokojit;

- d. potřeba utajování – pachatel se důkladným utajováním svého konání chrání před odhalením a jeho následky.¹

IV. PREVENCE SEXUÁLNÍHO ZNEUŽÍVÁNÍ

Ve škole se jistě najde dost dětí, které jsou v nouzi, citově deprimované, smutné a unavené z konfliktního rodinného zázemí, osamělé, odstrčené jinými dětmi, důvěřivé, s nižším sebevědomím a s touhou zalíbit se jiným. Podle výzkumných zjištění pachatelé sexuálního zneužívání preferují oběti právě s výše zmíněnými charakteristikami, protože jsou snadněji manipulovatelné. Je potřeba si uvědomit, že stejná dynamika, která vytváří vhodné prostředí a může v konečném důsledku chránit před SZD, může zároveň otevřít dveře vůči výskytu zneužívání. Podpora blízkých vztahů mezi dětmi, mládeží a dospělými v organizaci může pomoci dětem, aby se cítily podporované a milované a tak redukovat riziko SZD. Avšak ta samá vztahová blízkost může být příležitostí pro SZD. Proto je velmi důležité, aby měla škola kvalitní systém prevence SZD.²

V. PĚT KLÍČOVÝCH SLOŽEK PREVENCE SZD

1. Screening a výběr jedinců ucházejících se o pozici zaměstnance v organizaci

Cílem první složky je snížit riziko, že uvedené pozice získají jedinci se sexuální deviantní historií nebo sklony. K tomuto účelu používáme několik strategií:

- **Informování uchazeče o zásadách a směrnici** vztahující se na prevenci SZD, které platí v naší škole. Tímto informováním má uchazeč dostat jasné poselství o tom, že škola bere ochranu dětí a mládeže vážně. Potenciální sexuální predátory to může odradit od snahy proniknout do organizace.
- **Osobní pohovor** usilující se rozvíjet diskuzi o otázkách, které se snaží určit, jestli má uchazeč zdravé, přiměřené vztahy s dospělými, stejně jako jasné hranice a etické normy v oblasti chování se k dětem a mládeži.
- **Získání referencí** o uchazeči z různých zdrojů, především od předešlých zaměstnavatelů. K získání lepšího obrazu o uchazeči je vhodné tázat se referujícího spíše na osobní charakteristiky uchazeče, na interakci uchazeče s dětmi a mládeží. Zjistit od referujícího, v čem je uchazeč pro výkon dané pozice vhodný, resp. nevhodný pro práci s dětmi.

¹ Porov. S. Michančová, 2007, s. 13 – 14.

² Porov. J. Saul – N.C. Audage, 2007, s. 1-2.

- **Prověření bezúhonnosti** prostřednictvím vyžádání výpisu z rejstříku trestních záznamů. Záznamy týkající se SZD nebo jiného násilného činu jsou důvodem pro nepřijetí uchazeče na pozici zaměstnance v organizaci.
- **Nahlédnutí do interních záznamů organizace**, za účelem prověření, zda daný jedinec už v minulosti nehledal uplatnění v organizaci, nebo jestli nebyl vyřazený z důvodů souvisejících se SZD.³

2. Interakce mezi jedinci

Cílem druhé složky prevence je zajistit, aby mezilidské kontakty odehrávající se ve škole, byly pro děti a mládež bezpečné.

- **Identifikace přiměřeného a nepřiměřeného, resp. poškozujícího chování.** Nepřiměřené chování zahrnuje upřednostňování některých dětí ze strany pracovníků, dávání dárků nebo vyhledávání příležitosti k tomu, aby pracovník zůstal s dětmi o samotě. Je nutné identifikovat chování, které je přiměřené a žádoucí (jako např. pochvala a odměna za dobrou práci a chování, poplácání po zádech).
- **Stanovení počtu zaměstnanců na počet dětí a mladých lidí**, které závisí na věku a vývojové úrovni dětí (čím menší děti, tím větší dohled); na rizikovosti aktivity (čím větší izolaci od ostatních aktivita zahrnuje, tím přísnější dohled); na lokalitě, ve které aktivita probíhá (čím rozlehlejší lokalita, tím náročnější monitoring). Vhodný počet jedinců pověřených dohledem ale nestačí, je potřeba zdůraznit, aby dohled brali vážně a vykonávali ho důsledně.
- **Omezení interakcí typu jeden dospělý na jedno dítě.** Je potřebné předcházet situacím, ve kterých by dospělý zůstal o samotě s dítětem a to tak, že na daném místě by měl být vždy ještě další dospělý. Poslání organizace zahrnuje také individuální interakce (např. za účelem svaté zpovědi, duchovního vedení, poradenství, apod.), potom je třeba dávat velký důraz na dohled nad prací zaměstnance.
- **Omezení rizika nevhodných interakcí mezi samotnými dětmi, resp. mládeží.** Je důležité sledovat nejen chování zaměstnanců vůči jim svěřeným dětem a mládeži, ale také chování svěřenců k sobě navzájem.

³ Porov. J. Saul – N.C. Audage, 2007, s. 4-8.

- **Zákaz kontaktování dětí osobami nepatřícími do školy.** Zákaz se týká nepovolaných osob, které by se pokoušeli kontaktovat děti a mládež v čase, kdy jsou v péči školy. Dodržování směrnice vyžaduje zavedení systémového monitorování příchodů a odchodů všech dětí a dospělých, kteří se pohybují v prostorách organizace.
- **Informovanost rodičů (zákonných zástupců) a obstarání jejich souhlasu.** Škola má kontaktní údaje rodičů a informuje je např. o exkurzích, večerních aktivitách a výletech. Tyto akce by se neměly realizovat bez výslovného souhlasu rodičů (zákonných zástupců).⁴

3. Monitorování nepřiměřeného chování

Cílem třetí složky prevence je snižovat riziko výskytu SZD, resp. včas odhalovat a intervenovat v případě podezření ze SZD. Monitorování zahrnuje následujících opatření:

- **Upozornění všech zaměstnanců organizace, že je jejich povinností všimnout si nevhodného chování** a upozornit o tom kompetentní osoby nebo organizace, i v případě, že si nejsou zcela jistí, zda dané chování je nebo není přiměřené.
- **Využívání hospitací k získání jasného obrazu o chování jedinců.** V případě odhalení nepřiměřeného chování musí dojít ke konfrontaci a v případě podezření nebo odhalení trestného činu, ho musí kompetentní osoba nahlásit správním orgánům.

4. Zajištění bezpečného prostředí

Cílem této složky prevence je předcházet situacím, ve kterých jsou děti a mládež vystavení většímu riziku výskytu SZD. K naplnění tohoto cíle by měli pomoci následující opatření:

- **Důraz na viditelnost.** Prostory, které jsou přístupné a transparentní pro více lidí, mohou odrážet sexuální predátory od útoku.
- **Zabezpečení soukromí při používání toalety, sprchy a při převlékání,** aby se snížilo nejen riziko sexuálně nepřiměřeného chování ze strany zaměstnanců, ale také ze strany samotných svěřenců.
- **Pravidla a komunikace pravidel pro aktivity realizované mimo prostory** (např. výlety), kde je žádoucí dodržovat jasné hranice soukromí.

⁴ Porov. J. Saul – N. C. Audage, 2007, s. 9-12.

- **Zásady transportu** svěřenců na i z pravidelných aktivit (např. kroužky) a jiných akcí (např. výlety). Zásady transportu by měly jasně vymezovat: kdy za transport zodpovídá škola a kdy rodič.
- **Instalace monitorovacích zařízení** (např. videokamer) v prostorách organizace.

5. Reagování na nepřiměřené chování, porušení zásad, obvinění nebo podezření ze SZD

Cílem předposlední složky prevence je přijmout opatření k tomu, aby reakce v uvedených situacích byla adekvátní. K těmto opatřením patří:

- **Rozlišovat co oznámit kompetentním osobám v rámci organizace a co organům činným v trestním řízení.** Úlohou zaměstnance v organizaci není hodnocení nebo vedení vlastního vyšetřování, ale adekvátně reagovat (tzn. situaci nepodceňovat a zároveň ji nezveličovat). **V případě vážného podezření SZD je zaměstnancům školy i žákům doporučeno kontaktovat orgány sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) nebo policii. Současně, oznámit toto podezření a popsat podniknuté kroky a úkony i vedení školy nebo preventistovi sociálně patologických jevů** (Mgr. Aleš Kalina).
- **Škola prošetří, zda k SZD nepomohlo selhání preventivního dodržování zásad,** které provede školní poradce – Mgr. Michaela Zelinková.
- **Při zveřejnění případu SZD chránit soukromí postižených osob.** Vzhledem k citlivé povaze SZD jména obětí, obviněných, pachatelů a oznamovatelů zůstanou utajené před veřejností.
- **Ošetření následného zaměstnání osoby podezřelé.** Vzhledem k tomu, že obvinění ze SZD ještě neznamená prokázání viny, okamžité propuštění zaměstnance ze školy není žádoucí. V takovém případě se škola postará o tom, aby oběť a obviněný nepřicházeli do kontaktu.
- **Poskytnout podporu obětem a jejich rodinám.** Škola se bude snažit pomoci poškozeným zvládnout traumatickou situaci, a to především tak, že poškozeným poskytne kontakty na organizace, poradce a terapeuty zabývající se SZD; po domluvě pomohou s finančními náklady na poradenství a terapii.
- **Proces zvládnutí situace v organizaci.** Pracovníci školy, žáci příslušné třídy nebo skupiny budou přiměřeným způsobem informováni o případě SZD; budou ujisti, že se realizují kroky k náležitému řešení situace; možnost práce odborníkem (etoped, školní poradce, preventista sociálně patologických jevů).

POUŽITÁ LITERATURA

CHILD LURES PREVENTION. A Profile of the Child Molester. [online], [citované 2002-07-16].

Dostupné na: <<http://www.childlures.com/research/molester.asp>>

MICHANČOVÁ, S. Obete sexuálneho zneužívania detí v pastoračnom poli : Od poznania fenoménu k teologickým odpovediam ako predpokladom zodpovedných pastoračných opatrení. (Dizertačná práca) Košice : Teologická fakulta Katolíckej Univerzity v Ružomberku, 2007.

MICHANČOVÁ, S. Páchateľ sexuálneho zneužívania detí medzi nami. Prešov : Prešovská univerzita, 2005, 160 s., ISBN 80-8068-364-6.

MICHANČOVÁ, S. 2007. Potreba prevencie sexuálneho zneužívania v organizáciách venujúcich sa voľnočasovým aktivitám detí a mládeže. (s. 164-169). In: KUBÍK, F. –

MICHANČOVÁ, S. (Eds.). Problematika voľného času detí a mládeže: Zborník z vedeckoodbornej konferencie. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Gréckokatolícka teologická fakulta, 2007. ISBN 978-80-8068-643-7.

SALTER, A.C. Transforming Trauma : A Guide to Understanding and Treating Adult Survivors of Child Sexual Abuse. Thousand Oaks : Sage Publications, Inc., 1995. 353 s. ISBN 0-8039-5509-X.

SAUL, J. – AUDAGE, N.C. Preventing Child Sexual Abuse Within Youth-serving Organizations: Getting Started on Policies and Procedures. Atlanta (GA): U.S. Department of Health and Human Services, 2007.

VAN DAM, C. Identifying Child Molesters. preventing Child Sexual Abuse by Recognizing the Patterns of the Offenders. New York : The Haworth Maltreatment and Trauma Press, 2001. 229 s. ISBN 0-7890-0743-6.

VICTIM ASSISTANCE COORDINATOR. Child Sexual Abuse and Prevention. Orlando, Florida : Diocese of Orlando. [online], [citované 2007-05-30]. Dostupné na: <http://orlandodiocese.org/outreach/child_youth/child_abuse.pdf>